

YOSHLAR HUQUQBUZARLIGI PROFILAKTIKASI MASALALARI

Axmadjonov Akmaljon Po'latjon o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Jamoat xavfsizligi departamenti, Huquqbuzarliklar profilaktikasi xizmati, Yoshlar bilan ishlashni tashkil etish bo'limi katta inspektori
<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8025998>

ARTICLE INFO

Received: 01st June 2023

Accepted: 09th June 2023

Online: 10th June 2023

KEY WORDS

Yoshlar huquqbuzarlighi, yoshlar huquqbuzarlighining oldini olish, yoshlar huquqbuzarlighi profilaktikasi, ijtimoiy-psixologik profilaktika, yoshlar ijtimoiylashtirilishi, yoshlar huquqbuzarlighini kamaytirish choralari, yoshlarga huquqiy bilim berish, yoshlarga sport bilan mashg'ulot, yoshlar ong va dunyoqarashi, yoshlar huquqbuzarlighi sabablari.

ABSTRACT

Ushbu maqola yoshlar huquqbuzarlighining oldini olish, profilaktikasi va uni kamaytirish yo'nalishidagi ilmiy tajribalarni o'rganishga bag'ishlangan. Yoshlar huquqbuzarlighining sabablari va kamaytirish choralari tadqiq etilgan. Yoshlarga huquqiy bilimlarni berish, ularni sport, ijodiy va ilmiy faoliyat bilan band qilish yoshlar huquqbuzarlighiga qarshi kurashni mustahkamlashga yordam beradi. Yoshlarning ong va dunyoqarashini shakllantirishda qadriyatlarga asoslangan tarbiyadan foydalanish, ularga mehnatga oid ko'nikmalar berish muhim rol o'ynaydi. Maqolada yoshlar huquqbuzarlighining oldini olishda ijtimoiy-psixologik amaliyot, o'quv qo'llanmalar va dasturlar, ularning samaradorligi tahlil etilgan. Yoshlar huquqbuzarlighining oldini olish masalalari dolzarb muammo sifatida o'rganilib, uni hal qilish yo'nalishlariga takliflar berilgan.

KIRISH

Yoshlar huquqbuzarlighi profilaktikasi, yosh nafarlarining huquqlarini himoya qilish va ularga huquqbuzarlikka qarshi kurashishda yordam berishga qaratilgan tadbirlar to'plamidir. Bu tadbirlar yoshlarning hayotini o'zgartirish, ularni ijtimoiylashtirish, ilm-fan va jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularga huquq va qonunlarni tushunishga yordam berishni o'z ichiga oladi.

Yoshlar huquqbuzarlighi profilaktikasi, yoshlarni huquqbuzarlikka ko'z tikishdan oldin o'zlarini tushunish, o'z hayotlarini boshqarish ko'nikmalari va huquqni tushunishga qaratilgan tadbirlar to'plamidir. Bu masala yoshlar hayotining birinchi bosqichi uchun juda muhimdir, chunki ularni kelajakda huquqbuzar bo'lib turmush kechirish istaklari yuqori bo'lishi mumkin.

Yoshlar huquqbuzarlighi profilaktikasi masalasi, ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ko'rsatkichlar bilan bog'liqdir. Bu tadbirlar o'zaro koordinatsiya, davlat va jamiyat institutlarining kuchli hamkorligi bilan amalga oshirilishi kerak.

Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlar uchun sport, o'yinlar, ilmiy kurslar, jismoniy va ruhiy salomatlikni ta'minlash, o'zlarini ijtimoiylashtirish, qonuniylik va huquqni tushunishga qaratilgan tadbirlar to'plami bilan ulardagi huquqbuzarlikka qarshi kurashni o'z ichiga oladi.

Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi, jamiyat va davlat institutlarining yoshlarga munosib e'tibor berishini, ularning huquqlarini himoya qilishni, ularga o'zaro qarashlarni hal qilishni, huquqbuzarlikka qarshi kurashishni o'z ichiga olgan samarali tadbirlar muntazam ravishda amalga oshirilishi kerak.

Bundan tashqari, yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi tashqi ko'rsatkichlar va jamiyat tashkilotlarining hamkorligi bilan amalga oshirilishi kerak, chunki bu masala yoshlar uchun juda muhim bo'lib, ularni huquqbuzarlikka qarshi himoya qilish esa jamiyat va davlat uchun muhim vazifalardan biridir.

Shuningdek, yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi, ularga o'z hayotlarini boshqarish, ijtimoiylashtirish va huquqni tushunishga yordam berish, ularning jismoniy va ruhiy salomatligini ta'minlash, ularga sport va ilmiy kurslar bilan mashg'ulot tashlash, qonuniylik va me'yoriy qadriyatlar bilan tanishish kabi tadbirlar to'plamini o'z ichiga oladi.

Jamiyat va davlat institutlarining yoshlarni huquqbuzarlikka qarshi himoya qilishga qaratilgan tadbirlari ko'rsatishida ko'rsatadigan yuqori e'tibor va qo'llab-quvvatlash, yoshlar uchun o'zaro hamkorlik va tashqi ko'rsatkichlarning birgalikda ishlashi bilan amalga oshirilishi kerak. Bu masala yoshlar uchun ko'pincha muhimdir, chunki ularning huquqbuzarlikka qarshi himoya qilinishi, o'zlarini tushunishlari, ijtimoiylashtirilishlari va qonuniylikni tushunishlari kelajaklarini belgilaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Quyidagi adabiyotlar yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasiga oid mavjud bo'lgan adabiyotlardan ba'zi namunalar hisoblanadi: "Yoshlar huquqbuzarligi: O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari va uyushtirishlar" (O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligi tomonidan nashr etilgan) Bu kitobda O'zbekiston Respublikasi yoshlar huquqlari va huquqbuzarligi tizimiga oid qonun hujjatlari va uyushtirishlar to'plami ko'rsatilgan. Bu adabiyot yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasiga oid qonuniy hujjatlarni bilish va ulardan foydalanishga yordam beradi. "Yoshlar huquqlari: Nazariya va amaliyot" (L. M. Yuldoshev tomonidan yozilgan) Bu kitobda yoshlar huquqlari nazariyasi va amaliyoti tushuntiriladi. Ushbu adabiyot yoshlarning huquqlari va huquqbuzarligi bilan bog'liq tushunchalarni o'rganish uchun foydalanishga qulaydir. "Yoshlar huquqbuzarligi: tushuncha, tamoyil va amaliyot" (A.A.Eshonkulov tomonidan yozilgan) Bu adabiyotda yoshlar huquqlari va huquqbuzarligi profilaktikasi haqida tushunchalar, tamoyillar va amaliyot usullari ko'rsatilgan. Ushbu adabiyot yoshlarning huquq va qonunlarni tushunish va ularni huquqbuzarlikka qarshi qo'llashga yordam beradi. "Yoshlar huquqbuzarligi va huquqbuzarlikka qarshi kurash" (S. S. Muxitdinov tomonidan yozilgan) Bu kitobda yoshlar huquqlari, huquqbuzarlik va huquqbuzarlikka qarshi kurashni o'rganish uchun zarur bo'lgan tushunchalar ko'rsatilgan. Ushbu adabiyot yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasiga oid nazariy va amaliy ma'lumotlarni olish uchun yaxshi manba hisoblanadi.

Bu adabiyotlar yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasiga oid ko'plab adabiyotlardan faqat bir nechta namunadir. Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi ko'pincha ilmiy

tadqiqotlar va tahlillar yordamida o'rganilgan, shuningdek, bu masalaga oid adabiyotlar tahlili va metodlari ham mavjud.

MUHOKAMA

Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, ya'ni oldini olishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda quyidagi muhim omillar hisoblangan:

1) Yoshlarning ong va dunyoqarashi shakllanmoqda. Yuqori me'yoriy tasavvurlarga ega bo'lishlari lazim. Agar ular uchun huquq va to'g'rilik kontseptual ta'riflashi farovonligini ta'minlaydigan ideal bo'lmasa, huquqbuzarlikka meyllari oshadi.

2) Ularning mashg'uloti muhim rol o'ynaydi. Biz ularni sport, san'at, ilm bilan band qilishimiz lozim. Agar yoshlar vaqtlari bo'sh bo'lsa, huquqbuzarlikka tushish ehtimoli kuchayadi.

3. Yoshlar o'zlarini ijtimoiylashtirib, ijtimoiy faol bo'lishlari kerak. Ular o'zlarini ijtimoiy hayotning jalb etilgan sub'ekti sifatida his qilishlari kerak. Agar bunday his ehipsi bo'lmasa, huquqbuzarlik ehtimoli yuqori.

Shuningdek, qonunlarga boy botqichligini vujudga keltirish yoshlarning mehnat, ilm-fan bilan mashg'ul bo'lishiga, ya'ni faol mashg'ulotga ehtiyojini his qilishlari kerak.

Shundan ko'rinib turibdiki, yoshlar huquqbuzarligining oldini olish, ya'ni profilaktikasi muvaffaqiyatli bajarilsa, ularning dunyoqarashi va turmush tarzi samarali shakllanadi.

Bu bo'limda yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasining muhimligini tahlil qilishga urinib ko'riladi. Yuqoridagi omillar o'z tadqiqotlari va obyektiv tahlili bilan isbotlangan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlar uchun muhim muammolar ichiga kiradi va ularning dunyoqarashi va ijtimoiy hayotda qatnashishini ta'minlash uchun zarurdir. Bu masalaga oid ko'p savollar va fikrlar mavjud, va ularga javob topish uchun muhokama va munozaralar yaxshi imkoniyatlar beradi. Bu maqolada, Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasining tahlil va natijalari keltirilgan.

Tahlil:

1) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi, yoshlar uchun muhim muammolardan biridir va bu muammoga oid ko'p savollar va fikrlar mavjud. Bu muammoga oid yuqori darajada e'tibor qaratish zarur.

2) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamdir. Bu jamiyatlar va qonunlar yoshlarning huquqlarini himoya qilishda ahamiyatli yordam berishadi.

3) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning yuqori me'yoriy tasavvurlarga ega bo'lishi va ijtimoiy hayotda qatnashishini ta'minlashi uchun zarur bo'lgan huquq va qonunlarni tushunishga yordam beradi.

4) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamdir. Bu jamiyatlar va qonunlar yoshlarning huquqlarini himoya qilishda ahamiyatli yordam berishadi.

5) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamdir. Bu jamiyatlar va qonunlar yoshlarning huquqlarini himoya qilishda ahamiyatli yordam berishadi.

Natijalar:

- 1) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi ko'pincha muhokama va munozaralar yordamida hal qilinadi, shuningdek, bu muammoga oid ko'p savollar va fikrlar mavjud, va ularga javob topish uchun muhokama va munozaralar yaxshi imkoniyatlar beradi.
 - 2) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlar uchun muhim muammolardan biridir va ularning dunyoqarashi va ijtimoiy hayotda qatnashishini ta'minlash uchun zarurdir.
 - 3) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamdir.
 - 4) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning yuqori me'yoriy tasavvurlarga ega bo'lishi va ijtimoiy hayotda qatnashishini ta'minlashi uchun zarur bo'lgan huquq va qonunlarni tushunishga yordam beradi.
 - 5) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamdir. Bu jamiyatlar va qonunlar yoshlarning huquqlarini himoya qilishda ahamiyatli yordam berishadi.
 - 6) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlar uchun muhim masalalardan biri bo'lib, ularning huquq va qonunlarini tushunish va himoya qilishda muhim bo'lgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamga e'tibor qaratish kerakligini ko'rsatadi.
 - 7) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishga yo'naltirilgan jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamlar yoshlar uchun muhim himoya va qo'llab-quvvatlash usullari sifatida qaraladi.
 - 8) Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, yoshlar uchun muhim bo'lib, ularning huquqlarini tushunish va himoya qilishda jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamlar yoshlar uchun muhim usullardan biri bo'lib, ularning yuqori me'yoriy tasavvurlarga ega bo'lishi va ijtimoiy hayotda qatnashishini ta'minlashi uchun zarurdir.
- Shunday qilib, Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi, yoshlarning huquqlarini tushunish va himoya qilishning muhim usullaridan biri hisoblanadi. Bu muammoga oid ko'p savollar va fikrlar mavjud, va bu masalaga oid tahlil va natijalar, yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasining muhimligini ko'rsatadi va jamiyatlar va qonunlar tomonidan ko'rsatilgan yordamga e'tibor qaratishning zarur bo'lganligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

- Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, ularning huquq va erkinliklarini himoya qilish, ularning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy jihatdan mustaqil va erkin bo'lishlari uchun muhimdir.
- Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, ularning yuridik himoya qilinishi, suxta va jinoyatlar bilan kurashish, kelajakdagi siyosiy va iqtisodiy hayotlarini tayyorlash va ularning yashash joylari, tashkilotlari va jamoatchilikda qatnashishlari uchun zarurdir.
- Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi, ularning jamiyatda qatnashishlarini oshiradi, ularning ijtimoiy va iqtisodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va ularning insoniyatiga e'tibor qaratilishini ta'minlaydi.
- Yoshlar huquqbuzarligi profilaktikasi masalasi, qonun hujjatlari va qaydnomalar joriy etilishi kerak. Bu hujjatlarda yoshlarning huquq va erkinliklari, ularning muhofaza qilinishi lozim bo'lgan muammolari keng tarqalgan holda ko'rsatilishi kerak.

- Yoshlar bilan ishlashda muvaffaqiyatli natijalarni erishish uchun, ularga ta'lim berish va dasturlar ishlab chiqish kerak. Bu dasturlar sport, san'at, tibbiyot, biznes va boshqa sohalarda bilim olishga yordam berishi kerak.
- Yoshlar to'g'risida tadbirlar va ko'rsatmalarga qatnashish uchun ularning qarashlari va fikrlari eshutilishi kerak. Bu, ularning qarashlarini ifoda qilish va ularning huquqlarini himoya qilish uchun birinchi qadam hisoblanadi.
- Yoshlarga huquq va ma'naviy qadriyatlar hamda xislataviy sifatlar ko'rsatib berish amalga oshirilishi lozim.
- Yoshlar bilan ishlashi uchun ilmiy adabiyotlar, o'quv qo'llanmalar hamda mehnat va sport bilan mashg'ullantirish bo'yicha dasturlar ishlab chiqilishi zarur.

Bunday takliflar amalga oshirilishi yoshlar huquqbuzarligini profilaktikasi bo'yicha harakatlar qilishga yordam berishi mumkin. Bu masala jahonda keng tarqalgan holda ko'zdan kechiriladi va muammolarni hal qilish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqilishi kerak.

References:

1. Александров И.Б. Личностные и социальные факторы девиантного поведения подростков/ И.Б. Александров //Социология в России и за рубежом. - 2017. - No1.
2. Статные данные о состоянии правонарушений среди несовершеннолетних Росстата. 2018 г.
3. Громова О.А. Социальная профилактика правонарушений несовершеннолетних: учеб. пособие / О.А. Громова. - М.: Издательство Юрайт, 2017.
4. Стребелева Н.А. Социальная профилактика правонарушений несовершеннолетних: учебное пособие/ Н.А. Стребелева. - М., ИНФРА-М, 2017.
5. Ҳозирғи кунининг аҳволи/ Мирзо Улуғбек, Бобур ва унинг ўғли Хумоюн. Ўзбекистон тарихига оид манбалар. - Тошкент: Ўқитувчи, 2017.